

Toespraak André Kleinmeulman, inspecteur-generaal Voedsel en Waren Autoriteit, bij de Directeurenbijeenkomst GMP 2007, Productschap Diervoeder op 22 mei 2007 te Wageningen.

1. Intro
2. Risicomanagement
3. Toezichtsstrategie VWA 2007-2011
4. Acties 2007
5. De diervoedersector in kwaliteitsperspectief
6. Regierol van de VWA
7. Consument vraagt om borging veiligheid
8. Ontwikkelingen in de markt
9. Waar staat de diervoedersector nu?
10. Tot slot: toekomstperspectief

Voorzitter, dames en heren,

Dank voor uw verzoek hier vandaag te spreken.

In de uitnodiging die u kreeg voor deze dag staat dat ik het antwoord heb op de vraag hoe de Voedsel en Waren Autoriteit inspeelt op de ontwikkelingen binnen de diervoedersector.

Intro

Om te beginnen: uw sector is heel bijzonder, maar voor de VWA toch ook eigenlijk weer niet.

“De diervoedersector krijgt van de Voedsel en Waren Autoriteit niet een substantieel andere behandeling dan enig andere sector.” (dat denkt u soms wel...)

Of uw sector streng of coulant benaderd wordt, hangt niet af van de sector waarin u werkt, maar van de kwaliteit van uw werk: de performance van de bedrijven.

Risicomanagement

Anno 2007 is onze samenleving complex en risicovol; oude risico's hebben we onder controle (of we denken dat), nieuwe doemen op en komen van alle kanten op ons af. Nul risico kan niemand garanderen. Ook de overheid niet.

Sterker nog: nulrisico is een illusie, als het gaat om salmonella of dioxine in melk, Varkenspest, aviaire influenza, legionella of ongewenste genetisch gemodificeerde maïs.

Het is de opdracht van de overheid, de politiek maar ook van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties om deze boodschap duidelijk over te brengen aan consument en burger in de samenleving.

Wanneer we ons realiseren dat risicovrij niet bestaat, moet er in de samenleving een zekere mate van risicoacceptatie zijn.

Die boodschap gaat over de feitelijke risico's en over de percepties, ofwel over de vraag hoe mensen tegen risico's aankijken, hoe men bepaalde risico's beleeft. Los van de vraag dus of dat ook daadwerkelijk juist is. Risicocommunicatie : de VWA communiceert over risico's met de samenleving, bedrijven, burgers en consumenten.

Dat betekent dat we moeten vertellen wat de risico's zijn en ook dat we een handelingsperspectief bieden.

Bij voorkomende incidenten brengen we deze aanpak als Centraal Bevoegde Autoriteit in de praktijk.

1. Uitleggen welk risico concreet gelopen wordt. Op welke wijze kunnen we risico's verlagen of vermijden.
2. Welke maatregelen door wie genomen moeten worden om schade te beperken/voorkomen.
3. Transparant naar de samenleving verantwoorden wat we waarom hebben gedaan om de gevolgen van incidenten en/of tijdens crises binnen de perken te houden.

Toezichtstrategie VWA 2007-2011

Voor de handhavingsstrategie van de VWA hebben wij een nieuwe meerjarenvisie opgesteld.

Het toezicht van de VWA is:

- gebaseerd op risico's; hoog risico, beperkt risico, geen risico, risicopiramide VWA
- proportionaliteit
- samenwerkend met anderen
- transparant
- bonus-malus.

We dienen daarbij conform de EU-controleverordening een Meerjarig geïntegreerd Nationaal Controle-programma op te stellen. Het Toezichtarrangement diervoeder is daar een onderdeel van.

Acties 2007

Concreet houden wij in 2007 toezicht door:

1. inspecties van bedrijven of ze aan de diervoederhygiëne verordening voldoen
2. importcontroles diervoeder
3. nationaal plan ongewenste stoffen in diervoeders (zo'n 4000 analyses (op onze website in te zien)
4. controles op ggo, met een toespitsing dit jaar op de niet-toegelaten.

Dit zijn onze reguliere taken.

Daarnaast richten we ons in 2007 op reststromen, additieven en gemedicineerde diervoeders.

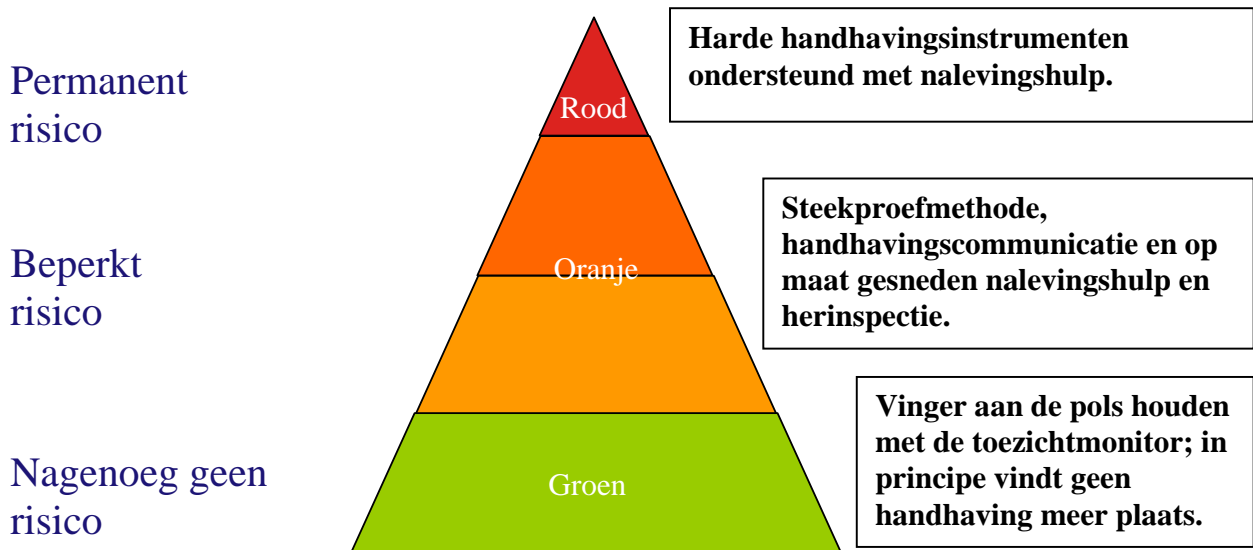
Als we terugkijken naar de diervoedersector en het toezicht daarop dan is dat (vanuit het verleden) deels nog sterk bepaald door incidenten. Te beginnen met de BSE-problematiek en het bestaande verbod op het gebruik van dierlijke eiwitten.

Verder hebben de meer recente incidenten (MPA, dioxine) de focus sterk gericht op de productie, de handel en het gebruik van reststromen uit de levensmiddelenindustrie.

De vraag die wij ons als inspectiedienst continu stellen, is hoe kunnen wij effectief handhaven? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de maatschappij veiliger wordt door ons werk.

Onze belangrijkste uitgangspunten daarbij zijn neergelegd in de nieuwe Meerjarenvisie, populair gezegd: "handhaven met verstand en gevoel".

Om dat toe te lichten wil ik nader ingaan op onze ideeën over de "toezichtspiramide" en het bonus/malussysteem.

Wij delen bedrijven of deelsectoren in in “the good, the bad and the ugly”, onze zgn. toezichtspiramide. Onderaan staan de bedrijven die het goed voor elkaar hebben. Misschien ook wel de bedrijven te noemen die de solide basis voor de sector vormen (groene bedrijven: met weinig toezicht, monitoring). Daarboven zit een groep bedrijven die de regelgeving niet volledig naleeft. (oranje/geel) En dan het topje van de driehoek (rood): de slechte bedrijven. Deze bedrijven krijgen in ons toezicht de keuze: voldoen aan de regelgeving, en daar zullen we in het begin op insteken, of dat niet doen, en dan blijft er niets anders over dan niet meer produceren: stoppen dus.

Binnen dit idee van handhaven met verstand en gevoel past een bonus/malussysteem. Dat betekent dat we minder controleren bij bedrijven waarvan we weten dat ze het goed doen. Bij bedrijven die het niet goed doen, komen we vaker over de vloer. Op die manier is het nog meer het eigenbelang van de ondernemer om zijn zaakjes goed voor elkaar te hebben.

En wij zullen het bedrijfsleven zoveel mogelijk helpen in de naleving. Een concreet voorbeeld is de etikettering in de diervoedersector. Toen wij daar in 2004 op kleine schaal naar keken, bleek dat geen van de door ons beoordeelde etiketten volledig aan de wetgeving voldoet. Een uitgebreidere controle in 2005 kwam op een niet-naleving van ongeveer 40%. Begin 2006 is er een workshop met de brancheorganisaties geweest om de ingewikkelde regelgeving te bespreken en de inspectieresultaten helder door te spreken. Als we nu naar de naleving in 2006 kijken, dan zien we een gemiddelde naleving van 91%. Nog niet helemaal op de door ons gewenste 95%, maar er zit een hele duidelijke verbetering. Compliance assistance werkt dus, maar wel met uw hulp...

(NB. we hebben de open-declaratie buiten beschouwing gelaten....)

De diervoedersector in kwaliteitsperspectief

De laatste jaren zien we steeds meer kwaliteitssystemen opkomen (TrusQ, Safefeed, GMP+ e.d.)

De VWA staat daar altijd voor open. Ik zeg hier bewust heel duidelijk voor alle kwaliteitssystemen.

We discrimineren niet!

Natuurlijk moet ook het kwaliteitsborgingssysteem van hoge kwaliteit zijn. Het is aan ons om dat te toetsen.

En dus toetsen we kwaliteitssystemen of ze voldoen aan de wettelijke bepalingen. Ook bezien we of het systeem in zijn totaliteit voldoende transparant is.

Uiteindelijk is het ook onze taak als autoriteit om dat te borgen.

U ziet dit ook in andere sectoren, zoals de zuivelsector, de vleessector. (Vgl. KDS en het COKZ, CPE, GD e.a.).

Regierol van de VWA

Dames en heren,

We spraken over de verschuiving in het toezicht van de afgelopen jaren, waarin toezicht verschuift van het strikte handhaven naar de Systeemcontrole. Daarin staat één begrip centraal: de eigen verantwoordelijkheid van de bedrijven.

De VWA speelt in dit vernieuwde proces een regierol. Als alles volgens plan verloopt, ook bij incidenten.

Wanneer de zaken niet gaan zoals het moet, is het aan de bedrijven zelf om actie te ondernemen. De VWA toetst of dat voldoende gebeurt.

U herinnert zich vast nog dat er begin 2006 Belgische dioxine werd gevonden in varkensvet. Dit incident is door een nauwe samenwerking met u opgelost in hoog tempo en met beperking van kosten en tijd, zowel voor de overheid als voor het bedrijfsleven.

Dit is volkomen in lijn met de Algemene Levensmiddelenverordening, waarbij de primaire verantwoordelijkheid bij het bedrijf(s) ligt.

Bij het incident in 2006 is een eerste stap in die richting gemaakt, die achteraf een essentiële is geweest. Daar heeft het bedrijfsleven getoond dit aan te kunnen.

Maar het kan nog verder....

Ook in dit varkensvetverhaal heeft de VWA nog (te) veel zelf gedaan.

We hebben bijvoorbeeld nog monsters genomen en onderzocht, en daar zelf als overheid de rekening voor betaald.

Consument vraagt om borging veiligheid

De vraag is natuurlijk hoe ver je kunt gaan in de verdeling tussen overheidstoezicht en de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven. Een belangrijke rol daarbij speelt de beleving van de consument/burger.

Wat vindt de consument aanvaardbaar; waar ligt voor de consument de grens tussen de verantwoordelijkheid van de overheid en die van het bedrijf. Helaas merken wij dat nog te vaak de verantwoordelijkheid bij de overheid gelegd wordt...

De VWA neemt als uitgangspunt voor verschuiving van verantwoordelijkheden nadrukkelijk als grens van mogelijke overdracht van taken mee. Ook de Europese (lees Brusselse) dimensie dient men daarbij niet uit het oog te verliezen.

We hebben sinds 2006 te maken met de Controle-verordening, die de nodige verantwoordelijkheden bij de bevoegde autoriteit legt.

De VWA, als centraal bevoegde autoriteit, wil en zal dat ook waarmaken, zodat wij zonder “vrees” een FVO-inspectie tegemoet kunnen zien.

Ontwikkelingen in de markt:

In de markt is er sprake van een consolidatie met minder spelers in het veld als mogelijk gevolg. Ogenscheinlijk is er voor de VWA een toename te bespeuren, want door de registratieplicht sinds 1 januari 2006 zijn wij van 300 bedrijven naar ruim 4000 gegaan. Wij hebben nu zicht op de gehele diervoedersector.

Echter een schaalvergroting van de bestaande bedrijven heeft consequenties voor de bestaande samenwerkingsverbanden en collectiviteiten. Ook daar zijn de vlees-, zuivel- en tuinbouwsector voorbeelden van.

Dat kan heel ver gaan: in sommige domeinen hebben grote bedrijven de rol van collectieve organisaties (bijna) overgenomen....

Dames en heren,

Waar staat de diervoedersector nu?

Binnenkort komt de VWA met een rapport over één jaar diervoederhygiëneverordening.

Ik geef u vandaag vast een korte een vooruitblik:

1. de algemene naleving zit op een hoog niveau: rond de 95%. Maar dat wil nog niet zeggen dat het allemaal koek en ei is.
2. Er zijn bedrijven bij met een naleving van 15%. De minimale naleving verschilt nog erg per deelsector (erkende bedrijven vele malen hoger dan bij geregistreerde bedrijven). Gelukkig zijn er ook een grote groep bedrijven met 100% naleving. Daar zijn wij (en ik hoop u ook) blij mee.
3. We kunnen stellen dat het goed gaat met de sector. Dit heeft de VWA ook laten blijken bij de invoering van de bonus/malus per 1 januari 2007. Maar het kan op punten beter.

Eén van de punten waarmee een verbetering eenvoudig te realiseren is, is de invulling en uitwerking van HACCP.

Dan gaat het o.a. over gevarenanalyses, de kwaliteitsborging bij handelaren, maar toch ook over de dagelijkse hygiëne op bedrijven.

Het zijn zomaar een paar onderwerpen waar de VWA met de sector samen vervolgstappen wil nemen. Dat gaan we dus volgende week doen.

De afspraak voor een gesprek staat voor 29 mei op de rol.

Tot slot: toekomstperspectief

Een dag als vandaag vraagt natuurlijk om een blik op de toekomst. We hebben geen glazen bol nodig om te zien dat kwaliteitssystemen, en het GMP+, toekomst hebben. Momenteel is de VWA met een pilot met enkele kwaliteitssystemen bezig om te kijken

naar de kwaliteit en bruikbaarheid van GMP voor het eigen toezicht. Overigens vindt deze pilot niet alleen in de diervoedersector plaats; we doen dit ook bij de levensmiddelen. Het is nu nog te vroeg om daar een oordeel over te vellen, maar voor de zomervakantie verwacht ik een beslissend advies aan de minister te kunnen doen over de haalbaarheid van toezicht op controle in de diervoedersector. Gefaseerde invoering zou kunnen, want toezicht op controle is (ook voor de VWA) een nieuwe vorm van toezicht die kwalitatief goed ingericht moet worden. Van een kwalitatief goed uitgeruste VWA plukt u ook de vruchten.

Per slot van rekening geven wij als Centraal Bevoegde Autoriteit per jaar ongeveer 400.000 verklaringen af voor buitenlandse collegae, waarin we verklaren dat producten en grondstoffen die in Nederland worden geproduceerd, deugen en veilig zijn.

Dames en heren,

Ik sprak over de risicovolle samenleving en over wat dat betekent voor de VWA en u, een dienst die met verstand en gevoel toezicht wil houden op de naleving van regels. Ik heb het gehad over kwaliteitssystemen binnen sectoren zelf en hoe de VWA toezicht houdt op die systemen. Toezicht op controle dus. Daarbij zie ik de rol van de VWA als regierol, waarbij de systemen, die onder toezicht op controle functioneren, als onderaannemers werken en dus aan de Centraal Bevoegde Autoriteit, de VWA, rapporteren, die weer verantwoording aflegt aan de samenleving, de politiek en aan de buitenwereld (EU), derde landen.

De VWA staat voor haar rol als centraal bevoegde autoriteit en het overheidstoezicht en wil die rol serieus invullen.

Daar past geen competentie of concurrentie tussen overheidstoezicht en privaat toezicht.

Het is complementair aan elkaar. Als men dat ook zo ziet, is er ruimte voor toezicht op controle.

Dank u wel.